

успішній соціалізації дитини.

Використана література:

1. Лисина М.И. Общение, личность и психика ребенка /Под ред. Рузской А.Г. - М.: Изд-во «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1997. - 384 с.
2. Чернецкая Л.В. Развитие коммуникативных способностей у дошкольников: практическое руководство для педагогов и психологов дошкольных образовательных учреждений / Л. В. Чернецкая. Ростов н/Д.: Феникс. 2005. 256 с. ил. (Школа развития).
3. Шеремет М.К. Закономірності формування мовлення у дітей раннього віку.// Корекційна педагогіка. Вісник Української асоціації корекційних педагогів: Науково-практичний журнал/За ред.. Синьов В.М., Бех І.Д та ін.. ГО "Українська асоціація корекційних педагогів". - Київ: Українська асоціація корекційних педагогів, 2/2009. - С. 5-8.

References:

1. Lysyna M.Y. Obschchenye, lychnost' y psykhyka rebenka /Pod red. Ruzskoy A.H. - M.: Yzd-vo «Ynstytut praktycheskoy psykholohyy», Voronezh: NPO «MODЭК», 1997. - 384 s.
2. Chernetskaya L.V. Razvytye kommunykativnykh sposobnostey u doshkol'nykov: praktycheskoe rukovodstvo dlya pedahohov y psykholohov doshkol'nykh obrazovatel'nykh uchrezhdenyy / L. V. Chernetskaya. Rostov n/D.: Fenyks. 2005. 256 s. yl. (Shkola razvytyuua).
3. Sheremet M.K. Zakonomirnosti formuvannya movlennya u ditey rann'oho viku.// Korektsiyna pedahohika. Visnyk Ukrayins'koyi asotsiatsiyi korektsiynykh pedahohiv: Naukovo-praktychnyy zhurnal/Za red.. Syn'ov V.M., Bekh I.D ta in.. HO "Ukrayins'ka asotsiatsiya korektsiynykh pedahohiv". - Kyiv: Ukrayins'ka asotsiatsiya korektsiynykh pedahohiv, 2/2009. - S. 5-8.

Марченко І.С., Дудка О.О. Особенности коммуникативного развития детей среднего дошкольного возраста с общим недоразвитием речи.

В статье поднимается проблема коммуникативного развития детей среднего дошкольного возраста с общим недоразвитием речи. Осуществлен анализ современных научных достижений в области коммуникации этой категории детей, определена актуальность дальнейших исследований. Поставлены основные задания и предоставлена авторская методика обследования и определения особенностей коммуникативных детей с общим недоразвитием речи. Она предполагает три последовательных этапа, которые направлены на определение у детей невербальных (фонационных, оптико-кинестетических, тактильных и пространственно-временных) и вербальных средств коммуникации, умение ими пользоваться во взаимодействии со сверстниками и взрослыми близкого окружения, определения уровня сформированности коммуникативного развития на основе целенаправленного наблюдения и в процессе выполнения диагностических заданий методики. Представлены параметры оценки коммуникативного поведения детей среднего дошкольного возраста в соответствии с возрастной нормой. Представлен анализ результатов данного исследования в соответствии с оценочными критериями. Описаны дифференциальные особенности развития коммуникации исследуемой категории детей.

Ключевые слова: дети с общим недоразвитием речи, средний дошкольный возраст, коммуникативное развитие, методика исследования.

Marchenko I.S., Dudka O.O. Communicative development of average preschool age children of with general underdevelopment of speech.

The article covers the problem of communicative development of average preschool age children of with general underdevelopment of speech. The analysis of modern scientific achievements in the field of communication of this category of children is represented. The relevance of further research and its basic tasks are determined. The author's technique of examination and determination of the communication features of children with the general underdevelopment of speech is represented. This technique includes three consecutive steps. They aim of this technique is identification non-verbal (phonation, optical kinesthetic, tactile and spatial-temporal means) and verbal means of children's communication and the ability to use them in interaction with peers and adults of inner circle. The level communicative development is determined on the basis of targeted observation and during the execution diagnostic technique tasks. The parameters of evaluation of average preschool age children's communicative behaviour in accordance with the age norm are represented. The analysis of the results of this research in accordance with the evaluation criteria is proposed. Differential features of communication development of this category of children are described.

Keywords: children with general speech underdevelopment, the average preschool age, communicative development, research methodology.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2015 р.

Статтю прийнято до друку 10.05. 2015 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Конопляста С. Ю.

УДК 376-056.36-053.4:51

Омельченко М.С.

ДОСЛІДЖЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ

Стаття присвячена проблемі дослідження математичних уявлень дошкільників з порушенням інтелекту 6-7 років.

Автор визначає зміст поняття і основні наукові досягнення у галузі проблеми формування елементарних математичних уявлень дітей з порушенням інтелекту. Особлива увага приділяється засвоєнню лічби, виконанню простих

арифметичних дій.

В основі статті постає аналіз результатів дослідження сформованості математичних уявлень даної категорії дітей. Розглянуті три етапи проведеного експериментального дослідження, визначені рівні математичних уявлень дітей з порушенням інтелекту.

Представлені у статті результати свідчать про те, що більшість досліджуваних мають низький та середній рівні сформованості математичних уявлень, що вказує на необхідність подальшого вивчення даної проблеми, а також створення методичних розроблень, які б підвищили ефективність роботи з формування навичок лічби, складання та віднімання у дошкільників з порушенням інтелекту.

Ключові слова: арифметичні дії, дошкільники з порушенням інтелекту, лічба, математичні уявлення.

Однією з найважливіших складових суспільного досвіду, необхідною для повноцінного функціонування у соціумі, є математичні знання, уміння та навички. Вони носять абстрактний характер, оперування ними вимагає здійснення складних розумових операцій.

Ще у дошкільному віці дитина з порушенням інтелекту починає зіштовхуватися з ситуаціями, що вимагають застосування елементарних математичних знань (поділити мандаринку порівну, погостувати іграшки, добрати одяг, відповідний до розміру ляльки і такі ін.). Діти повинні мати уявлення про поняття «багато», «мало», «більше», «менше», «дорівнює», визначити кількість предметів у множині або обрати відповідну кількість елементів з множини.

Заняття з формування елементарних математичних уявлень мають значний потенціал у напрямку розвитку мислення, що надзвичайно важливо у роботі з дітьми з порушенням інтелекту. Знайомлячись з математичним матеріалом діти збагачують свій досвід новими знаннями, що суттєво полегшує засвоєння навчального матеріалу у спеціальному дошкільному закладі [5, с.24].

Особливого значення набуває навчання дошкільників з порушенням інтелекту навичкам лічби та лічильним операціям. Така робота не лише стає у нагоді під час вирішення побутових ситуацій, але й сприяє підготовці дитини до подальшого навчання у школі, чинить багатобічний вплив на розвиток словесно-логічного мислення (Г.О. Корнєєва, А.М. Леушина, Н.І. Непомняща, А.А. Столяр, Т.В.Тарунтаєва, ЄВ. Щербакіна та ін.).

Засвоєння операцій класифікації, серіації та поняття збереження кількості також важливі для соціальної адаптації дітей, адже допомагають придбати, впорядкувати та систематизувати власний досвід.

Операція класифікації необхідна для успішного впізнання та запам'ятовування нових предметів та явищ навколишнього світу, поєднування їх у групи на основі виділення загальної ознаки, що полегшує орієнтування у соціумі.

При виконанні операції серіації діти порівнюють предмети одне з одним, визначають їх положення у ряді. Операція серіації необхідна для виявлення та впорядкування різниць між об'єктами, явищами ситуаціями та діями.

Уявлення про збереженість кількості вимагає розуміння того, що визначені властивості (колір, форма, вага, кількість) не змінюються залежно від умов та ситуації сприйняття. Це дає можливість оцінювати навколишню дійсність, не засновуючись на безпосередньому сприйнятті, а на знанні постійної кількості, що формує адекватний життєвий досвід [2, с.17].

Формування кількісних уявлень є ефективним засобом корекції недоліків розумового розвитку дошкільників, оскільки процеси лічби, порівняння і перетворення множин передбачають здійснення цілеспрямованих інтелектуальних дій. Саме поетапне формування елементарних математичних уявлень сприяє розвитку різних сторін сприймання та мислення, а отже, всієї пізнавальної діяльності в цілому.

На заняттях математикою та під час загального розумового розвитку дошкільників суттєвого значення набуває навчання їх рішенням та складанням арифметичних задач. У спеціальному дошкільному закладі проводиться підготовча робота з формування у дітей впевнених навичок обчислень при складанні та відніманні однозначних чисел та усних обчислень з метою підготовки їх до навчання у початковій школі.

У практиці роботи з дітьми з порушенням інтелекту прийнято знайомити з арифметичними діями та простішими прийомами обчислень на основі простих задач, в умові яких відображені ігрові та побутові ситуації. В умові задачі вказуються зв'язки між даними числами, а також між даними та тими,

що шукаються. Ці зв'язки і визначають вибір арифметичної дії.

Після встановлення зв'язків дитині з порушенням інтелекту легше перейти до смислу арифметичних дій та значень понять «додати», «відняти», «отримаємо». Рішаючи задачі, діти оволодівають вмінням знаходити залежність величин [4, с.33].

Процес оволодіння лічбою дошкільниками з порушенням інтелекту має якісну своєрідність, пов'язану з особливостями психічного розвитку таких дітей (Л.Б. Баярева, А.П. Зарін, О.П. Гаврілушкіна, Г.М. Капустіна, І.В. Чумакова та ін.).

Вивченням особливостей математичних уявлень дітей з порушенням інтелекту займалися такі вчені як В.С. Азбукіна, Л.Б. Баряєва, Н.Ю. Борякова, А.П. Зарін, О.П. Гаврілушкіна, С.Г. Єралієва, Н.Г. Морозова, Г.М. Капустіна, О.А. Катаєва, Л.М. Лезіна, Н.І. Непомняца, О.А. Стребєлева, І.В. Чумакова та ін.).

Було визначено деякі аспекти розвитку математичних уявлень у дітей з порушенням інтелекту. Стало відомо, що наприкінці навчання у спеціальному дошкільному закладі такі діти мають надзвичайно бідний запас математичних уявлень. Особливо це проявляється у відсутності вміння виділяти та групувати предмети за якісною ознакою. Діти із значними труднощами оволодівають лічбою, при здійсненні лічильних операцій відволікаються на зовнішні характеристики предметів, їх розташування у просторі [1, с.15].

При виконанні арифметичних дій дошкільники з порушенням інтелекту також відчувають значні труднощі. Їм важко запам'ятовувати, осмислювати та засвоювати зміст завдання. Такі діти також переносять засоби рішення знайомих та більш простих задач на рішення задач з іншим, більш складним змістом. Такі особливості пов'язані з обмеженістю практичного досвіду дошкільників з порушенням інтелекту [3, с.18].

До основних причин, що загальмовують засвоєння кількісних уявлень та лічби у дітей з порушенням інтелекту відносяться:

- інертність нервових процесів, що призводить до зниження працездатності, підвищеної втомлюваності, відсутності цілеспрямованих дій, зниження інтересу до навколишнього;
- низький рівень орієнтувальної діяльності;
- недорозвинення моторики, обмеження практичного чуттєвого досвіду;
- недостатня діяльність, бідність сенсорного досвіду;
- порушення розвитку мовлення, бідність словникового запасу, нерозуміння зверненого мовлення [2, с.34].

У той самий час численні дослідження підтверджують, що дитина з порушенням інтелекту може оволодіти елементарними математичними уявленнями при наявності адекватної корекційно-розвивальної допомоги.

Організація спеціальної корекційної роботи з метою формування елементарних математичних уявлень дошкільників з порушенням інтелектом має враховувати не лише своєрідний розвиток пізнавальної діяльності та індивідуальні особливості кожної дитини, але й її позитивні можливості.

Таким чином, вже у дошкільному віці дітей з порушенням інтелекту необхідно знайомити з елементарними обчислювальними вміннями, тоді як формування елементарних математичних уявлень постає одним з найважливіших напрямків корекційно-виховної роботи у спеціальному дошкільному закладі.

Недостатня розробленість проблеми формування елементарних математичних уявлень, зокрема навичок лічби та виконання арифметичних дій дошкільників з порушенням інтелекту, відсутність статистичних даних про рівні сформованості математичних уявлень у таких дітей склали актуальність проведеного експериментального дослідження.

Метою експерименту було вивчення математичних уявлень дошкільників з порушенням інтелекту, зокрема вміння лічити та виконувати арифметичні дії (складання та віднімання) у межах 10.

У дослідженні взяли участь 76 дошкільників 6-7 років м. Слов'янська та м. Краматорська з діагнозом розумова відсталість легкого ступеню (F 70).

Дослідження проводилося у три етапи:

I-ий етап – дослідження вміння лічити, а також писати цифри від 1 до 10;

II-ий етап – вивчення вміння виконувати дії складання та віднімання у межах 10 на наочному матеріалі;

III-ий етап – дослідження вміння виконувати арифметичні дії у межах 10 без тактильного контакту з наочним матеріалом.

Матеріалами дослідження були іграшки (кубики, машинки, фігурки домашніх тваринок, лялька, ведмедик), набірне полотно з цифрами та картинками (їжачки, білочки, грибочки, яблука, хлопчик, дівчинка, цукерки), лист паперу та ручка.

На I-му етапі досліджуваним пропонували полічити іграшки (машинки, мотрійки, кубики у межах 10) у прямому та зворотному порядку. Також дітям пропонували усно виконати різні операції з числовим рядом: показати певну іграшку за порядком у числовому ряді (5-ту, 8-му, 10-ту); сказати, яка за порядком у ряді червона машинка (зелений кубик, півник) і таке ін.

На II-му етапі дітям пропонували різні завдання на складання та віднімання на ігровому матеріалі та набірному полотні.

Зразки завдань:

1) У ляльки було два кубики, а у ведмедика – три. Вони разом збудували вежу. Скільки кубиків у їхній вежі?

2) У гаражі стояли 7 машин. Дві поїхали. Скільки машин залишилося у гаражі?

3) У білочки – 4 грибочки, а у їжачка – 5. Білочка віддала їжачку два грибочки. Скільки залишилося грибочків у білочки? Скільки грибочків стало у їжачка? Якщо білочка та їжачок покладуть усі грибочки в один кошик, скільки у кошику буде грибочків?

І таке ін. Зміст завдань змінювався залежно від інтересу дитини до іграшок та її математичних можливостей. При цьому дітям дозволялося пересувати іграшки (картки), торкатися них при лічбі.

На III-му етапі пропонувалися аналогічні завдання, однак операції складання та віднімання діти повинні були здійснювати не торкаючись наочного матеріалу.

Досліджуючи математичні вміння дошкільників з порушеним інтелектом, ми спиралися на наступні показники виконання завдань:

- правильність;
- швидкість;
- вміння вчасно переключитися з одного завдання на інше;
- послідовність дій.

З метою оцінювання математичних умінь досліджуваних, нами було розроблено наступні рівні сформованості математичних уявлень дошкільників з порушеним інтелектом.

Високий рівень. Діти вільно лічать у прямому та зворотному порядку у межах 10, безпомилково пишуть всі цифри від 1 до 10, правильно виконують завдання на складання та віднімання як у практичній діяльності, так і не торкаючись наочності.

Достатній рівень. Діти правильно лічать у прямому порядку, у зворотному можуть припустити одну помилку, виконують прості дії на складання та віднімання у практичній діяльності. Без тактильного контакту виконувати арифметичні дії досліджувані не можуть.

Середній рівень. Діти лічать у прямому та зворотному порядку у межах 10, припускаючи при цьому деякі помилки. Досліджувані приймають завдання на виконання арифметичних дій у практичній діяльності, частково роблять правильні кроки, здебільшого помиляються у розрахунках.

Низький рівень. Діти не вміють лічити у межах 10, або лічать включно механічно. Дії на складання та додавання навіть у ігровій діяльності для даної категорії досліджуваних недоступні.

Проведена за даною методикою робота показала наступні результати.

Значна кількість дітей (43 %) не змогли правильно впоратися із жодним завданням.

Таких дітей ми віднесли до групи досліджуваних з низьким рівнем сформованості математичних уявлень.

Виконуючи завдання на I-му етапі експерименту, такі діти починали лічити у прямому порядку, при цьому припускаючи значні помилки. Жодної дії з числами досліджувані виконати не змогли, що свідчить про його механічне засвоєння. Прохання експериментатора написати певні цифри змогли виконати лише кілька досліджуваних, що пояснюється більш-менш збереженою зоровою пам'яттю цих

дітей.

На II-му та III-му етапах експерименту діти з низьким рівнем математичних можливостей також не впоралися із завданнями. Вони називали іграшки та об'єкти на малюнках, намагалися лічити їх, однак правильно здійснити операції складання та віднімання так і не змогли.

45 % досліджуваних показали дещо кращі результати, що дозволило нам віднести їх до групи дітей із середнім рівнем сформованості математичних уявлень. Вони здебільшого правильно лічили у прямому порядку, однак у деяких випадках відчували утруднення у зворотній лічбі. Виконуючи різні завдання на знаходження об'єкту у числовому ряді досліджувані також припускали грубі помилки, часто неправильно вказували на предмет.

При написанні цифр діти з середнім рівнем сформованості математичних уявлень припускали незначні помилки.

Виконуючи завдання II-го етапу, ці досліджувані з допомогою дорослого правильно виконували завдання на складання та віднімання, однак торкання та пересування іграшок (карток) було невід'ємною умовою. Багато помилок та неточностей у відповідях спостерігалось через низьку увагу, втомленість, недостатньо сформовані навички виконання арифметичних дій. Завдання III-го етапу для даної групи дітей виявилися взагалі непосильними.

Лише 12 % дітей з порушенням інтелекту під час експерименту показали результати, що дозволили віднести їх до групи з достатнім рівнем сформованості математичних уявлень. Ці досліджувані добре лічили у прямому та зворотному порядку у межах 10, виконували різні завдання з числовим рядом, писали задані цифри. Помилки, припущені під час виконання I-го етапу експерименту були незначними, пов'язаними, здебільшого, з неухважністю дітей, відволікання на сторонні предмети. Такі діти могли здійснювати операції складання та віднімання на II-му етапі експерименту, де можна було практично діяти з іграшковим матеріалом.

Завдання III-го етапу викликали у досліджуваних значні труднощі. Лише постійні навідні питання експериментатора та керування діями дітей дозволяли їм виконати арифметичні дії.

Для досліджуваних з достатнім рівнем сформованості математичних уявлень було характерним те, що вони намагалися виконати завдання експерименту до кінця, на відміну від тих дітей, які мали низький та середній рівні.

Крім вищенаведених даних, під час експерименту було виявлено:

- порушення зв'язного мовлення досліджуваних, невміння послідовно описати виконання математичних дій, відсутність або некоректне використання математичних термінів;
- труднощі у розумінні та запам'ятанні умови завдання;
- загострення уваги на об'єктах завдання (іграшках, картках), а не на його умові;
- перенесення способів рішення простих задач, на більш складні;
- найлегшим для дітей було завдання полічити предмети;
- найскладнішим для всіх досліджуваних виявилось завдання на здійснення операцій складання та віднімання без практичної діяльності з наочним матеріалом, що пояснюється несформованістю словесно-логічного мислення та бідністю практичного досвіду дітей з порушенням інтелектом.

Було помічено, що діти з вищим рівнем математичних можливостей часто відмовлялися виконувати завдання, залучалися педагогом поступово, тоді як ті, хто мав низький рівень – охоче бралися за роботу, однак швидко губили інтерес.

Ще однією особливістю було те, що майже ніхто з досліджуваних не міг працювати самостійно. Для того щоб дитина не загубила інтерес до діяльності, педагог постійно повинен був спрямовувати її, стимулювати, заохочувати.

Заняття з формування елементарних математичних уявлень має будуватися на ігровій основі і бути спрямованим на рішення корекційно-розвивальних, образотворчих та виховних задач.

Для того, щоб дитина могли оволодіти навичками лічби та арифметичними діями, необхідно накопичити у неї певний побутовий та ігровий досвід, який можна здобути не лише на заняттях з математики у спеціальному дошкільному закладі, але й у повсякденному житті. Для цього необхідно формувати навички самообслуговування у дитини, її взаємодію з природним матеріалом, побутовими

предметами-знаряддями, організувати різноманітні ігри, які б могли стати основою для формування математичних уявлень.

Таким чином, проведене експериментальне дослідження виявило значне недорозвинення математичних уявлень дошкільників з порушенням інтелекту, недостатність накопичених знань, несформованість необхідних для оперування множинами вмінь та навичок. Такі показники свідчать не лише про низький рівень підготовленості з математики даної категорії дітей, але й про загальмованість їхнього психічного розвитку у цілому, адже математичні уявлення полягають в основу сприйняття та засвоєння сутності багатьох об'єктів та явищ навколишнього середовища, здійснення класифікації речей, і, таким чином, створюють фундамент для вироблення логічно послідовного мислення.

Результати дослідження доводять необхідність подальшого вивчення проблеми формування елементарних математичних уявлень дошкільників з порушенням інтелекту, розроблення нових та вдосконалення існуючих методик викладання математики у спеціальному дитячому садку з метою поширення математичних можливостей даної категорії дітей та стимулювання їхнього розвитку у цілому.

Використана література:

1. **Баряева Л.Б., Зарин А.П.** Методика формирования количественных представлений у детей с интеллектуальной недостаточностью: Учебно-методическое пособие. - СПб., 2000.
2. **Мыслюк В.В.** Формирование элементарных математических представлений у детей дошкольного возраста с интеллектуальной недостаточностью: Учебно-методическое пособие для педагогов. – Мн.: Народная асвета, 2007.
3. **Перова М.Н.** Методика преподавания математики в специальной (коррекционной) школе VIII вида – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 408 с.
4. **Столяр А.А.** Формирование элементарных математических представлений у дошкольников / А.А. Столяр. – М.: Просвещение, 1988.
5. **Стребелева Е.А.** Формирование мышления у детей с отклонениями в развитии: книга для педагога-дефектолога / Е.А. Стребелева. – М., 2001. – 184 с.

References:

1. **Barjaeva L.B., Zarin A.P.** Metodika formirovanija kolichestvennyh predstavlenij u detej s intelektual'noj nedostatochnost'ju: Uchebno-metodicheskoe posobie. - SPb., 2000.
2. **Mysljuk V.V.** Formirovanie jelementarnyh matematicheskijh predstavlenij u detej doskol'nogo vozrasta s intelektual'noj nedostatochnost'ju: Uchebno-metodicheskoe posobie dlja pedagogov. – Mn.: Narodnaja asveta, 2007.
3. **Perova M.N.** Metodika prepodavanija matematiki v special'noj (korrekcionnoj) shkole VIII vida – M.: Gumanit. izd. centr VLADOS, 2001. – 408 s.
4. **Stoljar A.A.** Formirovanie jelementarnyh matematicheskijh predstavlenij u doskol'nikov / A.A. Stoljar. – M.: Prosveshhenie, 1988.
5. **Strebeleva E.A.** Formirovanie myshlenija u detej s otklonenijami v razvitii: kniga dlja pedagoga-defektologa / E.A. Strebeleva. – M., 2001. – 184 s.

Омельченко М.С. Исследование математических представлений дошкольников с нарушением интеллекта

Статья посвящена проблеме исследования математических представлений дошкольников с нарушением интеллекта 6-7 лет.

Автор определяет содержание понятия и основные научные достижения в сфере проблемы формирования элементарных математических представлений детей с нарушением интеллекта. Особое внимание уделяется усвоению счета, выполнению простых арифметических действий.

В основе статьи заложен анализ результатов исследования сформированности математических представлений данной категории детей. Рассмотрены три этапа проведенного экспериментального исследования, определены уровни математических представлений детей с нарушением интеллекта.

Представленные в статье результаты свидетельствуют о том, что большинство испытуемых имеют низкий и средний уровни сформированности математических представлений, что указывает на необходимость дальнейшего изучения данной проблемы, а также создания методических разработок, которые бы повысили эффективность работы по формированию навыков счета, сложения и вычитания у дошкольников с нарушением интеллекта.

Ключевые слова: арифметические действия, дошкольники с нарушением интеллекта, счет, математические представления.

Omelchenko M.S. Research of mathematical representations of preschool children with intellectual disabilities

The article is devoted to the study of mathematical representations of preschool children with intellectual disabilities 6-7 years.

The author defines the content of the concept and the basic scientific achievements in the field of problems of formation of elementary mathematical representations of children with intellectual disabilities. Particular attention is paid to the assimilation of the account operations of addition and subtraction.

The article laid the basis of analysis of the results of formation of mathematical representations of a given category of children. We consider three stages of the pilot study, we determined the levels of mathematical views that children with intellectual disabilities.

Presented in the article results indicate that the majority of subjects have low and medium levels of formation of mathematical representations, indicating the need for further study of the problem, as well as creating teaching materials that would have increased the efficiency of work on the formation of numeracy skills in preschool children with intellectual disabilities.

Keywords: arithmetic, preschool children with intellectual disabilities, through mathematical representation.

Стаття надійшла до редакції 09.05.2015р.

Статтю прийнято до друку 11.05.2015р.

Рецензент: д. п. н. проф. Дмитрієва І.В.

УДК: 376.36:372

Пінчук Ю.В., Породько М.І.

СИСТЕМА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

У статті розкривається стан фізичного розвитку та функціонального стану дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Результати дослідження довели, що рівень фізичного розвитку дітей із ЗНМ нижчий, ніж рівень фізичного розвитку дітей без мовленнєвих порушень. Також окреслено показники, за якими відстають діти досліджуваної категорії.

Описується вплив засобів фізичної реабілітації на моторику та фізичний розвиток дітей і їх взаємозв'язок зі станом розумової та мовленнєвої сфери.

Окреслюються шляхи розвитку моторної діяльності та запобігання вторинних нашарувань за допомогою засобів фізичної реабілітації, що також позитивно впливатиме на процес відновлення мовленнєвих функцій.

Обґрунтовується та описується комплексна диференційована профілактично-коригувальна система фізичної реабілітації, яка доступна для використання та рекомендована для впровадження у дошкільних навчальних закладах для дітей з порушеннями мовлення.

Комплексна система фізичної реабілітації передбачає такі засоби, як лікувальна фізична культура, фізіотерапевтичні методи, різновиди загального та логопедичного масажу, загартовуючі процедури, методики роботи над вдосконаленням дихання тощо. Для всіх засобів розроблена схема застосування, яка регламентується режимом дня дошкільного навчального закладу та узгоджується із логопедичною роботою.

Наводяться приклади впровадження сучасних оздоровчих технологій.

Ключові слова: фізичний розвиток, фізична реабілітація, діти із загальним недорозвиненням мовлення.

Необхідною передумовою задовільного рівня навчання у дошкільному навчальному закладі є формування фізичної і психологічної готовності дітей до школи. Обов'язковою умовою збереження та покращення здоров'я дитини є її фізичний і розумовий розвиток. Серед важливих складових у забезпеченні гармонійного фізичного і розумового розвитку дітей особливе місце посідає рухова активність [2].

Відомий вчений П. Лесгафт стверджував, що між розумовим та фізичним розвитком існує тісний зв'язок – розумовий зріст та розвиток вимагають відповідного фізичного розвитку.

М'язові зусилля під час рухів впливають на фізіологічну основу психіки – вищу нервову діяльність. Встановлено, що фізичні навантаження під час виконання рухів впливають на оперативність мислення і швидкість засвоєння інформації. Науковці Є.Аркін, Ю.Змановський доводять, що під впливом фізичних навантажень змінюється на позитивне динаміка розумових процесів. Специфіка рухів, їх різноманітність поліпшує когнітивні процеси.

Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури свідчить, що дітям дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ) характерна загальна соматична ослабленість, уповільнення розвитку локомоторних функцій. Також їм властиво і деяке відставання в розвитку рухової сфери. Це має прояв у недостатній координації складних рухів, зниженні швидкості й спритності їх виконання. Зазначені труднощі ускладнюють оволодіння дітьми із ЗНМ програмою навчання і виховання в умовах ДНЗ. Такі діти потребують своєчасної спеціальної мовленнєвої підготовки до школи, фізичної реабілітації, формування мисленнєво-пізнавальної діяльності, поведінки та особистості в цілому.

Фізичний розвиток та фізичне виховання дітей з порушенням мовлення досліджували Н.Безенцева, І.Марченко, Ю.Пінчук, А.Савицький, В.Тищенко та ін., а використання засобів фізичної реабілітації з метою корекції порушень мовлення вивчали В. Кондратенко, А.Кравченко, О.Ласточкіна, Т.Огнева, О.Потапенко та ін. Проте досліджень щодо використання засобів фізичної реабілітації